

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Lorrendrayen in Afrika

Tang, D.J.

Citation

Tang, D. J. (2015). Lorrendrayen in Afrika. *Tijdschrift Voor Zeegeschiedenis*, 34(1), 65-66. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4306212>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4306212>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Anekdoten

Lorrendrayen in Afrika¹

Dirk Tang

Elders in deze aflevering wordt het handelsmonopolie van de WIC in een aantal artikelen besproken. Zoals altijd geldt dat wanneer een handelsorganisatie voor zichzelf exclusieve handelsrechten bedingt, dit gevolgen heeft voor de concurrentiepositie van niet-aangesloten personen en organisaties. Als die niet berusten in hun uitsluiting, kunnen ze alleen (juridisch geformuleerd) als smokkelaars handelen. In de zeventiende en achttiende eeuw worden ze 'lorrendrayers' genoemd. Het zijn vooral Zeeuwse ondernemers die de kwalificatie lorrendrayer zullen krijgen.

Schepen onder de kust voor anker. Willem van de Velde (II), olieverf op doek, ca. 1660. Rechts een WIC-schip.

Collection Rijksmuseum Amsterdam

De WIC en in het bijzonder haar Amsterdamse kamer probeert er alles aan te doen om de Zeeuwse smokkelaars te weren van de West-Afrikaanse

¹ Met een knipoog naar Ruud Paesie, *Lorrendrayen op Africa* (2008).

kust en daarmee van de slavenhandel maar dat is niet eenvoudig. Dat blijkt wanneer in september 1671 twee Zeeuwse lorrendraaiers, Claes Raes van de *Gouden Poorte* en Jan Diemense van de *Zeven Gebroeders* op de rivier de Sonio, in het huidige Angola liggen.²

Ze zijn druk doende slaven in te kopen bij een lokale vorst, wanneer plotseling de Amsterdamse WIC-kruiser *Juffrouw Margaretha*, onder commando van Hendrik Jansz Breijhaen de rivier opvaart. De Zeeuwen kunnen desgevraagd geen vergunning tonen om slaven in te kopen en zeggen dat de vorst waarmee ze onderhandelen een vrij man is die geen boodschap heeft aan de regels van de WIC. Aanvankelijk lijkt het alsof Breijhaen het erbij laat zitten maar dat verandert de volgende ochtend, wanneer de Zeeuwen zich gereed maken om nieuwe slaven in te nemen. Dan blijkt dat de *Juffrouw Margaretha* gevechtsklaar is gemaakt en komt opzeilen. Het schip vaart echter zonder vuren aan de loefzijde voorbij en gaat iets verder opnieuw voor anker. De volgende dag komt Breijhaen opnieuw langzij bij de Zeeuwen, ditmaal met geopende geschutspoorten. Opnieuw gebeurt er niets, maar door al dit gedoe kunnen de Zeeuwen geen nieuwe slaven aan boord nemen. 's Avonds laat Breijhaen weten dat hij zijn geduld begint te verliezen.

De Zeeuwen zijn echter niet alleen zuinig, ze zijn ook koppig en weigeren te vertrekken. De volgende dag is het echt raak, Breijhaen zeilt opnieuw naar de Zeeuwen maar begint ditmaal dadelijk met kanonnen en musketten te vuren. Niet alleen de Zeeuwen krijgen de volle laag ook vijftien slaven worden gedood of gewond. De trompetter van één van de Zeeuwse lorredrayers wordt door zijn knie geschoten. Dat is genoeg voor de smokkelaars, ze zeilen zo snel mogelijk naar zee. Na een paar dagen voor de kust te hebben gevaren keren ze terug in de hoop dat de kruiser is verdwenen. Tot hun verbazing bemerken ze dat de lokale vorst inmiddels Breijhaen en zijn bemanning gevangen heeft genomen. Hij eist compensatie voor het verlies dat hij heeft geleden door alle consternatie die de Amsterdammer heeft veroorzaakt. Uiteraard zijn de Zeeuwen het daar volledig mee eens en sluiten ze snel een bondgenootschap met de vorst. Er zit voor Breijhaen niets anders op dan de vorst te betalen. Er is echter nog meer, hij moet bovendien om de door hem gedode en gekwetste slaven te vergoeden een wissel uitschrijven ter waarde van vijfhonderd gulden op naam van de Zeeuwen. Ook dat gebeurt. Uiteraard was er geen compensatie voor de nabestaanden van de gedode en gewonde slaven en al helemaal niet voor de slaven die al in het ruim zaten van de lorredrayers en die maanden later alsnog in Paramaribo aan land werden gebracht om er verkocht te worden.

2 HCA 30/227-1, brief uit de collectie High Court of Admiralty, National Archives, Kew-London.